

(חוקת חשכ"א)

- 1) מהו הקסי בפסוקנו שאותו משתדלים כל הפרשנים ליישב?
- 2) כמה דעות שונות נאמרו בדברי המפרשים הנ"ל?
- 3) מה פירוט דברי התנחומא "לא נזכר שמו של משה שם", היכן? וע' דברי רש"י המקצר את דברי התנחומא.
- 4) למה הוסיף הרשב"א את המלים "במספרות דברים" ולמה לא אמר בפסוק, "אז טבחו להקב"ה והזכירו ביסי ים סוף...".

ב. י"ח... ומדבר מתנה
י"ט ומתנה נחליאל ומנחליאל במות
כ' ומבמות הגיא אשר בשדה מואב ראש הפסגה ונשקפה על פני הישימון.

- 1) בדריט נ"ה ע"א: מאי דכתיב "ומדבר מתנה ומתנה נחליאל ומנחליאל במות"? כיון שעשה אדם את עצמו כמדבר, שהוא מופקר לכל (רש"י: ללמד תורתו לכל), תורה ניתנה לו. (=מהרש"א: תורתו מתקיימת בידו), שנאמר: "ומדבר מתנה". וכיון שנתנה לו במתנה, נחלו (=נחלתו) אל, שנאמר: "ומתנה נחליאל". וכיון שנחלו אל, עולה לגדולה, שנ' "ומנחליאל במות", ואם חגביה את עצמו, הקב"ה משפילו, שנאמר "ומבמות הגיא", ולא עוד אלא ששוקפין אותו בקרקע (רש"י: שוקפין אותו בארץ כמו המשקוף) שנ' "ונשקפה על פני הישימון". ואט חוזר בו הקב"ה מגביהו, שנ' (ישעיה מ') "כל גיא יבטא".

הרשב"א בפרוטו לאגדות, עין יעקב ברכות דף ל"ב:

יט מטתבשים וחוטבים שהם ז"ל מפרטים הכתובים בהגדותיהם כיוצא בזה (=כפי שפרשוהו טט בברכות בדרך רחוקה מן הפסט) על צד האמת... ובזה יסתבשו רבים, ונחלקו לטתי כחות:
כת (אחת) מהם לצד בטותם לדברי חז"ל וסומכט על מה שאמרו חוטבים, כי כן פירוש המקראות באמת, אחר שבא בדבריהם ז"ל כך.
וכת (טניה) מהם מטתבשים יותר ונוטים אל צד הכפירה, שחוטבים שכן היתה דעתם בפירוש המקראות ההם וחוזרים וגוזרים, טזה טבוט מהם (=טכאן הטתבטו חז"ל ולא הבינו שאין זה פטוטו של מקרא), ולזה יצאו לשבוט גדול ממנו ותולית הטבוט בכל מה שאמרו חז"ל, גם בפירוטי התורה ובמצוות.

ואלה סכלים באמת וגגד פניהם נבונים.

בעל תורה תמימה לפסוקנו: אחרי הביאו דברי הגמ' בדורין דלעיל:

הנה אין ספק אשר כלל דרשה זו וכיוצא בה באמרו על דרך רמז ואסמכתא ומטל, על דרך המוסר או לתכלית שלא ישכח זכרון המאמרי...
אמנם חקרתי ומצאתי, כי אף על פי כן אין מדרך חז"ל להסמיך דרשות כאלו על לשון איזה פסוק שהוא, אם לא טיט להם איזה דקדוק ודעה בלשון הפסוק ההוא, שאינו מיושב לפי פטוטו, כאשר ימצא המעיין הנבון בכל המקומות שבאו דרשות כאלה, וידקדק בעמקי תכונת הלשון או הסדר.
חסבר, מהו איפוא "הדקדוק" ו"ההערה" שגרמו לדרט!

2) תרגום אונקלוס לפסוקינו:

ומסדברא אחיהיבת להן (=ניתנה להם הבאר)
ומדאיתיהיבת להון, נחתא עמהון (ירדה עמהם) לנחליא ומנחליא סלקא עמהון (=עלתה עמהם) לרמתא ומרמתא לחיליא דבחקלי מואב.

רשב"א ד"ה ומסדבר מתנה. לפי הפסט כל אלו כטוב בקטנות של נסיעה וחפיה.

בכור טור ד"ה ומסדבר מתנה. כלומר חטיבות גדולה באותה באר, כי מסדבר ומקוטט צמאון ניתנה להם כחנה ומסתד ובתפכו בחרי ארץ ערבח וטוחה ארץ ציה וצלמות היתח למוצאי מים, ולאפליקי גאיות.
ד"ה נסטונגה נחליאלו לא היתה כטאר בארות טנודעין במקומן אלא מסנולאן נחגבר והיה לנחל גדול, כי "אל" לשון חוזק. כמו (יחזקאל י"ז) "ואת אילי הארץ לקח" וכן כתוב (בט' כ' ו"א) "ויצאו מים רבים".
ד"ה ומנחליאל במות: מטעמה נחל מרוב המים, היו עולים המים על הבמות, ומתבטות היה יורד לעבר ההר בגיא. ובמשכת אצל "ראש הפסגה" הנראית על פני ישימון המדבר... והיתה הנאה גדולה להולכי המדבר שהיו רואים הפסגה ויורעים שהמים נמטכים בגיא טאצלה, ובאים שם לשנות הם ובחמתם להקרר ולהתעדן.

(א) מה ההבדל ביניהם בפרוט פסוקינו?

(ב) לטעם מה מוסיף בכור טור את דבריו האחרונים "והיתה הנאה גדולה..."?